

Landbruksdirektoratet

2. juli 2019

HØRINGSNOTAT

Forslag til ny forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyane og Vestnorsk fjordlandskap

Innhold

1. Innledning.....	3
1.1 Tilskudd til tiltak i verdensarvområdene	3
1.2 Tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket	4
2. Gjeldende forskrift	5
3. Forslag til ny forskrift.....	5
3.1 Merknader til de enkelte bestemmelsene	5
3.2 Utkast til ny forskrift.....	8
4. Økonomiske og administrative konsekvenser.....	11
5. Rollefordeling	12

1. Innledning

Landbruksdirektoratet, Miljødirektoratet og Riksantikvaren, representert ved Landbruksdirektoratet, sender på vegne av Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet forslag til ny forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap på høring. Forskriften skal tre i kraft 1.1.2020.

Forslaget til ny forskrift er et ledd i oppfølgingen av Stortingets vedtak fra 2017 om at ansvaret for forvaltningen av tilskudd til verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap og Utvalgte kulturlandskap i jordbruket kan overføres fra regionalt forvaltningsnivå til kommunene, jf. Prop 91 L (2016-2017).

Verdensarvordningen over Jordbruksavtalen ble etablert i 2008. Klima- og miljødepartementets midler til verdensarvområdene fordeles over andre poster på Klima- og miljødepartementets budsjett.

Ordnningen Utvalgte kulturlandskap i jordbruket ble etablert i 2009 basert på et samarbeid mellom Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet med midler over Jordbruksavtalen og Klima- og miljødepartementets budsjett.

Fra 2017 har de to ordningene hatt en felles forskrift, men med ulike formål. I dag er det to områder som er innenfor tilskudd til verdensarvområder under Jordbruksavtalen og 44 områder er med i ordningen under Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. I 2020 vil ytterligere to områder etter planen inkluderes som utvalgte kulturlandskap. Om lag 50 kommuner er involvert i de to ordningene pr.1.1.2019.

Landbruksdirektoratet, Riksantikvaren og Miljødirektoratet (heretter direktoratene) fikk fra Klima- og miljødepartementet (KLD) og Landbruks- og matdepartementet (LMD) i brev datert 20. november 2017 i oppdrag å foreslå endring av gjeldende forskrift som følge av at oppgaver fra fylkesmannen overføres til kommunene i 2020. Samtidig skulle direktoratene klargjøre de ulike forvaltningsnivåenes (direktorater, fylkesmenn, regional kulturminneforvaltning¹ og kommune) rolle og ansvar knyttet til forvaltningen av tilskuddet innenfor Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og de to verdensarvområdene i dag og hvilke konsekvenser endringen vil medføre fra og med 2020. Direktoratene leverte utredningen [Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområder: Overføring av oppgaver til kommunene i 2020](#) og utkast til ny forskrift i november 2018.

1.1 Tilskudd til tiltak i verdensarvområdene

Åtte norske verdensarvområder står i dag på UNESCOs verdensarvliste. Verdensarvlista har som mål å verne om verdens kultur- og naturarv. Fra 2008 er det årlig avsatt midler over jordbruksavtalen til en egen satsing for to av dem, der jordbruket spiller en vesentlig rolle - Vegaøyen på Helgelandskysten (innskrevet i 2004) og Vestnorsk fjordlandskap, med Geirangerfjorden og Nærøyfjorden (innskrevet i 2005). Disse områdene har betydelige verdier knyttet til jordbrukets kulturlandskap, og disse verdiene vil i stor grad bli svekket dersom det aktive jordbruket avtar eller opphører. Norge har forpliktet seg internasjonalt til å ta vare på disse verdiene. Formålet med

¹ Regional kulturminneforvaltning omfatter kulturminneforvaltningen i fylkeskommunene og Sametinget

tilskudd til tiltak i verdensarvområder er å styrke landbruket i disse verdensarvområdene, og tilskudd kan innvilges til tiltak som sikrer fortsatt drift og skjøtsel i områdene.

Tiltaksplaner for de to områdene ble til etter samarbeid mellom flere departementer og lokale aktører i verdensarvområdene. Det forutsettes at midlene som tildeles i jordbruksavtalen ses i sammenheng med virkemidler fra Miljødirektoratet, Riksantikvaren, fylkesmannen og fylkeskommunen, og at det er et tett og godt samarbeid med andre involverte parter i verdensarvarbeidet. På regionalt nivå har fylkesmannens landbruksavdeling rollen som koordinator og tilskuddsforvalter på vegne av staten. Kommunen har også en sentral rolle som tilrettelegger og kontaktpunkt. I 2019 er det avsatt 7,5 mill. kroner i jordbruksavtalen til verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap.

1.2 Tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket er en tilskuddsordning for å ivareta et representativt utvalg av verdifulle norske jordbrukslandskap.

Landbruksdirektoratet koordinerer arbeidet nasjonalt, i samarbeid med Miljødirektoratet, Riksantikvaren, regional landbruks-, natur- og kulturminneforvaltning, kommunen, grunneiere og landbruksforetak. På regionalt nivå er fylkesmannens landbruksavdeling i dag tilskuddsforvalter og koordinator. De samarbeider med fylkesmannens miljøvernnavdeling og regional kulturminneforvaltning i fylkeskommunen og Sametinget. Kommunen har også en sentral rolle som tilrettelegger og kontaktpunkt.

Formålet med tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket er å bidra til å sikre verdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift. Tilskuddsordningen for Utvalgte kulturlandskap i jordbruket skal bidra til å ta vare på variasjonen i jordbrukets kulturlandskap. Grunnleggende for valg av områder er at de i størst mulig grad omfatter jordbrukslandskap med både svært store biologiske verdier og kulturhistoriske verdier. En forutsetning er også at det er realistisk å få til langsiktig drift i områdene. Videre er deltakelse som utvalgt kulturlandskap i jordbruket frivillig. Fylkesmannsembetene fremmer på oppdrag fra direktoratene forslag, etter å ha forsikret seg om at kommuner og grunneiere/drivere er positive og ønsker å være med. Det er frivillig om den enkelte grunneier/driver vil inkludere sin eiendom i det aktuelle området og om vedkommende vil forplikte seg til å gjøre tiltak. Frivillige avtaler var i oppstarten et sentralt virkemiddel for å nå målene i ordningen. Tilskudd skal bidra til å sikre istandsetting, vedlikehold, drift og skjøtsel av områdene. En del av midlene brukes også til planlegging, prosessarbeid og kunnskapsinnhenting. En sentral pott holdes dessuten av til å gjennomføre overordnede oppgaver som samlinger, systematisk fotodokumentasjon og gjenfotografering, profilutforming (logo etc) og andre fellesoppgaver.

Utvelgesprosessen startet i 2008. Bakgrunnen for dette var oppfølgingen av det nasjonale målet om at spesielt verdifulle kulturlandskap skulle være dokumentert og ha fått en særskilt forvaltning innen 2010 (LMDs St.prp. nr. 1 (2005-2006)). Et vesentlig premiss var at grunneierne selv skulle være motiverte og ha en nøkkelrolle i arbeidet med å forvalte og skjøtte områdene.

Ved oppstart i 2009 var 20 områder med i ordningen, og ble utvidet til 22 i 2010. I 2017-2018 ble ordningen utvidet med ytterligere 19 nye områder. I perioden 2019 -2020 kommer 5 nye områder med i utvalget. Det vil da være totalt 46 områder i 2020. Samlet budsjett har de siste årene økt fra 12 mill. kroner i 2016 til 32,8 mill. kroner i 2019, der 11 mill. kroner kommer fra LMD/jordbruksoppkjøret og 21,8 mill. kroner fra KLD. Årlige rapporter viser resultater, omfang av tiltak og aktiviteter i områdene.

2. Gjeldende forskrift

Forskrift 8. oktober 2016 nr. 966 om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap er fastsatt av Landbruk- og matdepartementet med hjemmel i jordloven § 18, og jordbruksavtalen kapittel 1150, og av Klima- og miljødepartementet 10. august 2016 med hjemmel i Stortingets årlige budsjettvedtak for kapittel 1420 post 81 (ikke verdensarvområdene).

Nåværende forskrift regulerer to tilskuddsordninger, tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og tilskudd til tiltak i verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap. Etter dagens forskrift fatter fylkesmannen vedtak i førsteinstans og Landbruksdirektoratet er klageinstans.

3. Forslag til ny forskrift

Ny forskrift innebærer i seg selv ingen endring i formålet med tilskuddsordningene, eller endring i type tiltak det kan søkes om tilskudd til. Aktuelle tilskuddsmottakere vil være de samme som i dag.

I forslag til ny forskrift er kompetanse til å fatte vedtak flyttet fra fylkesmannen til kommunen. I tillegg inneholder forslaget noen tekniske og språklige forbedringer, for å tydeliggjøre bestemmelsenes innhold. I tillegg legger forslaget opp til noen nye reguleringer, slik som ny bestemmelse om prioriteringskriterier, samt at kommunen skal utlyse tilskudd og fastsette vilkår for tilskudd.

3.1 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 1. *Formål med tilskuddsordningene*

Formålet med tilskuddsordningene er uendret. Endring av overskriften fra tidligere «formålet med ordningen» til «Formål med tilskuddsordningene» er for å tydeliggjøre at det er to separate tilskuddsordninger, samt at bestemmelsen regulerer formålene til tilskuddsordningene, og ikke selve ordningene.

Til § 2. *Virkeområde*

Virkeområde er uendret. Det er lagt til et komma etter fjordlandskap for å presisere at avgrensning i Naturbase gjelder for begge ordningene. Ordet «områdene» er tilføyd for å presisere at avgrensningen gjelder for områdene slik de er avgrenset i Naturbase.

Til § 3. Utlysning av og kriterier for tildeling av tilskudd

§§ 3 og 4 foreslås slått sammen til ny § 3 for å gi en mer leservennlig bestemmelse hvor søker kan finne all informasjon om hvilke tiltak det kan søkes tilskudd til. Fylkesmannen er endret til kommunen.

Bestemmelsen slår fast at kommunen skal utlyse alle tildelte tilskuddsmidler og fastsette vilkår for tilskudd. Første del av setningen innebærer at kommunen ikke kan holde igjen deler av tilskuddsmidlene til bruk til f.eks. fellestiltak. Dersom fellestiltak skal gjennomføres må kommunen selv søke og stå som prosjekteier. For å sikre likebehandling av søkere innenfor samme kommune, skal kommunen ved utlysningen også belyse hvilke tiltak det kan gis tilskudd til i samsvar med forskriften, samt satser og egenandeler for ulike tiltak. Dette vil kunne være en kombinasjon av kvantifiserbare og skjønsmessige kriterier.

Der det i nåværende forskrift er henvist til avtaler, foreslås dette erstattet med «samarbeidsavtaler». Dette er for å tydeliggjøre at det gjelder de langsiktige samarbeidsavtalene/intensjonsavtalene mellom forvaltningsmyndigheten og tilskuddsmottaker, og ikke må forveksles med et vedtaksbrev.

Det foreslås også et nytt tiltak som det kan gis tilskudd til. Dette gjelder kartlegging og dokumentasjon av landskapsverdier og behov for skjøtsel og sikring.

Den gjeldende forskriften regulerer ikke prioriteringskriterier. Derfor foreslås det å ta inn et par sentrale prioriteringskriterier som kommunen skal vurdere ved prioritering av hvilke tiltak som bør innvilges tilskudd, når det er flere søkere som konkurrerer om de samme midlene. Disse innebærer at kommunen i vurderinger av hvilke tiltak som skal prioriteres, kan legge vekt på i hvilken grad kostnadene står i forhold til tiltakets mål og antatte effekt, og i hvilken grad tiltaket inngår i et målrettet og langsiktig arbeid som fremmer formålet med tilskuddsordningen.

Det foreslås også en presisering om at søker må innhente skriftlig tillatelse fra eier og eventuelle berørte rettighetshavere.

Siste ledd er nytt og innebærer at kommunen skal innhente nødvendig kunnskap om landbruk, natur og kulturminner før vedtak om tildeling av tilskudd treffes.

Til § 4. Søknad og søknadsfrist

Formålet med de foreslåtte endringene er å tydeliggjøre innholdet i søknaden for søker. Det foreslås at søker skal benytte søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. Grunnen til dette er at Landbruksdirektoratet utvikler en ny digital løsning for søknad- og saksbehandling (Agros). Det foreslås at det også angis mer detaljerte minimumskrav til søknadens innhold. Fylkesmannen er endret til kommunen.

Flere utvalgte kulturlandskap og verdensarvområder strekker seg over flere kommuner (og fylker). Det presiseres i forskriften at søknaden skal behandles av den kommunen hvor hoveddelen av tiltaket skal gjennomføres. Hvis søknaden sendes til feil kommune, bør kommunen oversende

søknaden til riktig mottaker jf. forvaltningsloven § 11 tredje ledd og forvaltningslovforskriften § 4 og orientere søker om dette. Alternativt skal kommunen veilede søker om riktig mottaker.

Det foreslås å ta inn en bestemmelse om at mangelfulle søknader kan avvises dersom vesentlige deler av skjemaet ikke er utfylt. Dersom søknad inneholder mangler mv. gjelder for øvrig forvaltningsloven § 11 fjerde ledd andre og tredje punktum.

Til § 5. Frist for gjennomføring

Bestemmelsen er endret slik at kommunen kun kan forlenge fristen dersom det er nødvendig for å få gjennomført tiltaket. Dette kan f.eks. være dersom planprosesser i kommunen forsinkes gjennomføringen, sykdom, eller mangel på kvalifiserte håndverkere. Dette i motsetning til dagens bestemmelse som etter ordlyden gir fylkesmannen fritt skjønn til å forlenge gjennomføringsfristen. Fylkesmannen er endret til kommunen.

Til § 6. Rapportering og utbetaling

Skillet mellom engangstiltak og andre tiltak foreslås fjernet. Krav til rapportering følges opp av innholdet i søknaden og vedtaksbrevet. Formålet med endringen er få standardisert og synliggjort hvilke krav som stilles til utbetaling og rapportering. Ved at dette står klart i forskriften, kan dette forenkle saksbehandlingen i kommunen.

Grunnen til at rapporten foreslås sendt på skjema fastsatt av Landbruksdirektoratet er at Landbruksdirektoratet utvikler en ny digital løsning for søknad- og saksbehandling (Agros). Dagens ordning med mulighet for å søke om delutbetaling foreslås videreført. Det vil bli utarbeidet standardiserte rapporteringsskjema for delutbetaling og sluttutbetaling. Fylkesmannen er endret til kommunen.

Det slås fast i bestemmelsen at bilde skal innsendes der dette er relevant, f.eks. ved istandsetting/restaureringstiltak.

Til § 7. Myndighet og klage

Det slås i første ledd fast at kommunen fatter vedtak etter forskriften. Det foreslås videre en bestemmelse om at fylkesmannen skal behandle søknaden fra kommunen i de tilfeller kommunen er eier og/eller drifter av eiendommen det søkes om tilskudd til. Dersom kommunen søker tilskudd til fellesprosjekter for området som ikke gjelder eiendommer som kommunen eier eller drifter, skal ikke fylkesmannen fatte vedtak. Grunnen til at fylkesmannen foreslås, og ikke en settekommune, er fordi tilskuddsordningene krever god kunnskap om det aktuelle området. I tilfeller hvor fylkesmannen fatter vedtak, slås det fast at fylkesmannen har samme myndighet som kommunen etter bestemmelsene i forskriften.

Bestemmelser om klage foreslås tatt inn i annet ledd. Det foreslås her at fylkesmannen avgjør klager over vedtak fattet av kommunen, og at Landbruksdirektoratet avgjør klage over vedtak fattet av fylkesmannen.

Videre foreslås det i tredje ledd at klagen skal forelegges natur- og kulturminneforvaltningen for eventuell uttalelse før vedtak treffes, dersom tiltaket berører deres ansvarsområder. Dette følger også av gjeldende forskrift.

Til § 8. *Opplysningsplikt og kontroll*

Bestemmelsen innebærer en videreføring av dagens bestemmelse. Kommunen foreslås tatt inn, samt noen språklige forenklinger og presiseringer.

Til § 9. *Tilbakebetaling*

Dagens bestemmelse foreslås endret. Bestemmelse om omgjøring er unødvendig siden dette allerede er regulert av forvaltningsloven. Bestemmelsen om tilbakebetaling er videreført, med noen språklige forenklinger og presiseringer.

Til § 10. *Ikrafttredelse*

Det foreslås at forskriften trår i kraft 1.1.2020, og at nåværende forskrift samtidig oppheves.

3.2 Utkast til ny forskrift

Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet dd.mm.åååå med hjemmel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 18 og jordbruksavtalen kap. 1150 post 50.11, og av Klima- og miljødepartementet dd.mm.åååå med hjemmel i Stortingets årlige budsjettvedtak for kap. 1420 post 81 (ikke verdensarvområdene).

§ 1. Formål med tilskuddsordningene

Formålet med tilskudd til tiltak i verdensarvområder er å styrke landbruket i verdensarvområdene.

Formålet med tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap er å bidra til å sikre verdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for tiltak innenfor Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap, slik disse områdene er avgrenset i Naturbase.

§ 3. Utlysning av og kriterier for tildeling av tilskudd

Kommunen skal utlyse alle tildelte tilskuddsmidler og fastsette vilkår for tilskudd i samsvar med formålet med tilskuddsordningen, målsettinger i eventuelt gjeldende planer for området og eventuelle samarbeidsavtaler mellom søker og kommunen.

Tiltak som gis tilskudd kan være:

- kartlegging og dokumentasjon av landskapsverdier og behov for skjøtsel og sikring
- restaurering og skjøtsel av arealer
- istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av bygninger og andre kulturminner
- nødvendig planlegging av tiltak
- tilrettelegging for ferdsel
- formidling
- andre tiltak som fremmer formålet med ordningen

I vurderinger av hvilke søknader og tiltak som skal prioriteres skal kommunen legge vekt på i hvilken grad:

- kostnadene står i forhold til tiltakets mål og antatte effekt
- tiltaket inngår i et målrettet og langsiktig arbeid som fremmer formålet med tilskuddsordningen

Det må foreligge skriftlig tillatelse fra grunneier og eventuelle berørte rettighetshavere.

Kommunen kan sette vilkår i vedtaksbrevet for innvilgelse av tilskudd til det enkelte tiltak.

Kommunen skal innhente nødvendig kunnskap om landbruk, natur og kulturminner før vedtak om tildeling av tilskudd treffes.

§ 4. Krav til søknad og søknadsfrist

Søknad om tilskudd skal sendes til kommunen på søknadskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. Kommunen setter søknadsfrist. Søknaden skal behandles av den kommunen hvor hoveddelen av tiltaket skal gjennomføres.

Søknaden skal som et minimum inneholde:

- beskrivelse av tiltaket med forventede resultater
- fremdriftsplan som beskriver når og hvordan tiltaket skal gjennomføres og når det skal avsluttes
- kostnadsoverslag
- finansieringsplan, som omfatter opplysninger om hvordan tiltaket skal finansieres, og om det er søkt eller mottatt andre midler til samme tiltak

Kommunen kan sette ytterligere krav til søknadens innhold.

Der tiltaket skal gjennomføres på et areal eller objekt skal det også legges ved:

- kart som viser hvor tiltaket skal gjennomføres
- bilder av arealet eller objektet før tiltaket settes i gang
- skriftlig tillatelse for gjennomføring av tiltaket fra eier og eventuelle rettighetshavere

Søknader kan avvises dersom vesentlige deler av søknadskjemaet ikke er utfylt.

§ 5. Frist for gjennomføring

Frist for gjennomføring av tiltak er 3 år fra tilskudd ble innvilget, med mindre kommunen har satt en kortere frist ved innvilgelsen av søknaden. Kommunen kan etter søknad forlenge gjennomføringsfristen dersom dette er nødvendig for å få gjennomført tiltaket, men ikke ut over fem år fra tilskuddet ble innvilget.

§ 6. Rapportering og utbetaling

Mottaker av tilskudd skal, på fastsatt skjema fra Landbruksdirektoratet, rapportere om måloppnåelse og bruken av tilskuddet til kommunen innen fristen fastsatt i vedtaksbrevet.

Sluttrapporteringen skal som et minimum inneholde:

- beskrivelse av resultatet av tiltaket og hvordan det er gjennomført, samt beskrivelse av eventuelle avvik fra det som ble opplyst i søknad og krav i vedtaksbrev. Bilde skal innsendes der dette er relevant.

- regnskap for tiltaket, inkludert inntekter og utgifter. Opplysninger om medfinansiering fra andre kilder skal oppgis. Regnskapet skal føres slik at det kan sammenlignes med det kostnadsoverslaget og finansieringsplanen som lå til grunn for søknaden.

Utbetaling av tilskudd skjer etter anmodning til kommunen. Deler av tilskudd kan utbetales etter hvert som søkeren godtgjør framdrift i gjennomføring av tiltaket og kommunen har godkjent rapporteringen. Minst 25 % av tilskuddet holdes tilbake inntil tiltaket er fullført og sluttrapporteringen er godkjent.

Nærmere krav til rapporteringen og utbetaling kan gis i vedtaksbrevet.

§ 7. Myndighet og klage

Kommunen fatter vedtak etter denne forskriften. Fylkesmannen fatter vedtak dersom kommunen selv søker tilskudd til tiltak på eiendommer som kommunen eier eller drifter. I tilfeller hvor fylkesmannen fatter vedtak, har fylkesmannen samme myndighet som kommunen etter bestemmelsene i denne forskriften.

Vedtak kan påklages etter bestemmelsene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) kap. VI. Klage på vedtak fattet av kommunen skal avgjøres av fylkesmannen. Klage på vedtak fattet av fylkesmannen skal avgjøres av Landbruksdirektoratet.

Klagen forelegges natur- og kulturminneforvaltningen for eventuell uttalelse før vedtak treffes dersom tiltaket berører deres ansvarsområder.

§ 8. Opplysningsplikt og kontroll

Søker av tilskudd plikter å utlevere alle opplysninger som kommunen, fylkesmannen eller Landbruksdirektoratet finner nødvendig for å kunne forvalte ordningen og for å kunne kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er i tråd med forutsetningene, herunder bokføring og korrespondanse som vedkommer tilskuddet.

Kommunen, fylkesmannen og Landbruksdirektoratet har rett til å innhente opplysninger de finner nødvendig for å forvalte ordningen og for å kontrollere at bruken av tilskuddsmidlene er i tråd med forutsetningene.

Kommunen, fylkesmannen og Landbruksdirektoratet kan foreta stedlig kontroll.

§ 9. Omgjøring og tilbakebetaling

Tilskudd som ikke er brukt i samsvar med tildelingsvedtaket kan kreves tilbakebetalt.

Vedtaket om innvilget tilskudd kan omgjøres og utbetalt tilskudd kan kreves tilbakebetalt dersom det avdekkes forhold som er i strid med det som er forutsatt ved innvilgning av tilskuddet.

For tilbakebetalingskrav kan det kreves renter når kravet ikke innfris ved forfall. Størrelsen på renten følger rentesatsen fastsatt med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

§ 10. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2020. Samtidig oppheves forskrift 10. august 2016 nr. 966 om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

I dette kapittelet vurderes mulige konsekvenser av å flytte vedtaksmyndighet for tilskuddsordningen.

Det er omlag 50 kommuner som i 2020 vil få tildelt nye oppgaver. Det er stor variasjon i hvilke verdier som finnes i områdene, størrelse på områder og antall grunneiere/drivere i områdene.

I tillegg til ordinær behandling av søknader om tilskudd i kommunen, er det viktig å ha gode prosesser for medvirkning og informasjon til grunneiere/drivere om hva ordningene innebærer. Både evalueringen av *Utvalgte kulturlandskap* fra 2013 og årsrapportene fra fylkesmannen peker på at prosessarbeidet er et interessant og givende arbeid som bidrar til god lokal forankring, og at koordinering av dette arbeidet krever mye tid, kapasitet og ressurser. Dette kan innebære noe økt administrasjon for kommunene for å sikre godt samarbeid mellom ulike aktører.

De administrative og økonomiske konsekvensene av å overføre oppgaver til kommunene vurderes å være knyttet til kapasitet og kompetanse i kommunene. Mange kommuner har nødvendig kompetanse og rutine innen tilsvarende arbeid, og dels langt større oppgaver og ansvar for forvaltning av tilskuddsordninger. Samtidig vet vi fra evalueringen av *Spesielle miljøtiltak i jordbruket* (SMIL) i 2009 og Landbruksmeldingens omtale av Riksrevisjonens rapport om forvaltning av

produksjonstilskudd, at kapasitet og kompetanse på kommunalt nivå er kritiske faktorer for å kunne forvalte tilskuddsordninger på en god måte (Meld St 11 (2016-2017)).

Ressursbruk og prioritering av arbeid med kulturlandskapsverdier vil kunne variere mye avhengig av tilgang på og kapasitet i kommunene. Kommunene har også varierende grad av juridisk, agronomisk, naturfaglig og kulturminnefaglig kompetanse tilgjengelig. En del kommuner har fagfolk med landbruksfaglig kompetanse, organisert enten innenfor egne enheter (landbrukskontor) eller ofte samordnet innenfor en næringsavdeling i kommunen. En del kommuner har organisert interkommunale landbrukskontor.

Landbrukets elektronisk søknadssystem vil kunne effektivisere arbeidet med saksbehandling og rapportering.

I motsetning til på landbruksområdet, finnes fagkompetanse innen naturmangfolds- og kulturminnefeltet i mindre grad innenfor det kommunale forvaltningsapparatet. Der hvor kommunene ikke har tilstrekkelig fagkompetanse, er det spesielt viktig at regionalt nivå har en helhetlig oversikt og veiledende funksjon overfor kommunene, særlig i en overgangsfase.

5. Rollefordeling

Selv om fylkesmannen i dag er vedtaksmyndighet, er det opp til aktørene i de ulike områdene hvordan de faktisk vil organisere seg og løse øvrige oppgaver. I noen områder i dag ivaretar kommunen allerede en del av koordinatorfunksjonene som løses av fylkesmannens landbruksavdeling i øvrige områder. Det varierer om det er et samarbeidsforum for det enkelte området. Forumenes oppgaver varierer også.

Fleksibiliteten knyttet til fordeling av roller og arbeidsoppgaver bør videreføres etter at kommunene overtar vedtaksmyndighet. Samtidig blir det viktig at det eksisterer en felles arena hvor aktørene på alle nivåer kan samles. Dette er viktig både for å sikre grunneierne/drivernes involvering og eierskap i planlegging, prioritering av tiltak og tilskuddsforvaltning i samarbeid med forvaltningen, og for å ivareta tverrfaglighet gjennom faglig bistand fra regionale etater til kommunene. Direktoratene anbefaler at det opprettes egne regionale og lokale samarbeidsforum.

Den faglige kompetansen på fylkesnivået bør fortsatt brukes i arbeidet, samtidig som en må ta hensyn til fylkesmannens nye rolle som kontrollør og klagemyndighet på kommunens vedtak om tilskudd.

Direktorat	Regionalt nivå	Kommune	Grunneier/driver
<ul style="list-style-type: none"> • Nasjonal koordinator • Regelverksutforming • Veiledning av reg. forvaltning • Arrangere fagsamlinger/nettverkssamlinger • Rapportering og budsjettforslag til LMD/KLD • Fordele ramme til fylkene • Klageinstans, kontroll 	<ul style="list-style-type: none"> • Helhetlig, regional oversikt • Veilede kommunene • Bidra ved behov for kunnskap innen landbruk, natur og kulturminner • Kvalitetssikre planer • Koordinere budsjettinnspill • Rapportering og budsjettinnspill til Ldir. • Fordele ramme til områder • Klageinstans, kontroll 	<ul style="list-style-type: none"> • Lokal koordinator • Initiere tiltak • Ansvar for utarbeiding av planer • Søknadsbehandling, fatte vedtak, utbetaling av tilskudd • Veiledning av og kontakt med grunneiere/drivere o.a. • Inngå ev. avtaler • Budsjett, rapportering og kontroll 	<ul style="list-style-type: none"> • Initiere tiltak • Utføre tiltak • Inngå ev. avtaler • Gi innspill til planer

Skjematisk oversikt over eksempler på oppgaver og forslag til ny rollefordeling mellom aktørene i forvaltningen av Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområder.